

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו זברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
בהרה"ח ר' בנימין בינוש זצ"ל

גליון
221

חתן שמתבייש שם, כיון שהוא מקום פתוח, ונפקא מיניה כששכיח שם אנשים שיוצאים ונכנסים שאין חשש יחוד אבל החתן מצטער.
רבי זירא אכל ושמח בחופתו בתוך הסוכה, והיתה לו שמחה יתירה שקיים שתי מצוות, מצות סוכה ומצות נישואין.

סוכה דף כ"ו . יום ב' פרשת ראה - כ"ד מנחה אב תשפ"א

חתן ושושבינים וכל בני חופה פטורים מן התפילה - שצריך כוונה, ומן התפילין - משום ששכיח שיכרות וקלות ראש. בקריאת שמע - לתנא קמא חייבים, שיכולים ליישב דעתם שעה קלה לקריאת פסוק ראשון, לרבי שילא - חתן פטור שטרוד, ושאר בני החופה חייבים, ולסבורים עוסק במצוה פטור מן המצוה גם הם פטורים.
כותבי ספרים תפילין ומזוזות, הם ותגריהם ותגרי תגריהם, ומוכרי תכלת לציצית - פטורים מכל מצוות התורה משום עוסק במצוה פטור מן המצוה.

הולכי דרכים ביום - פטורים מן הסוכה ביום, הולכי דרכים בלילה - פטורים בלילה, הולכי דרכים ביום ובלילה - פטורים בין ביום ובין בלילה, שכתוב 'בסוכות תשב'ו' דהיינו כעין ישיבתו בביתו, שאינו נמנע לצאת מביתו וללכת לסוּחָה.
הולכים לדבר מצוה פטורים מן הסוכה גם בשעת חנייתם - משום שטרודים ודואגים במחשבת המצוה.

שומרי העיר ביום - פטורים מן הסוכה ביום, בלילה - פטורים בלילה, שומרי גינות ופרדסים שאינם זזים משם - פטורים בין ביום ובין בלילה, שאינם יכולים לעשות שם סוכה, לאבוי - שצריך תשובה כעין תדורו דהיינו עם כלי תשמישו, ואינו יכול להביאם לשם מפני הטורח, לרבא - שהגנג רואה אותו יושב בסוכה וגונג הפירות מצד אחר, ונפקא מיניה בשומר על כרי של פירות המונח לפניו שיכול לשומרו בישיבתו בסוכה.
חולים ומשמישים פטורים מן הסוכה, אפילו חולה שאין בו סכנה, ואפילו חש בעיניו או בראשו.

מצטער פטור מן הסוכה, כגון שמצטער מהסוכה שיש שם יתושים או סירחון מן הקרקע, ודווקא הוא, אבל משמשי אם אין להם צער חייבים.

אוכלים אכילת עראי חוץ לסוכה, לרב יוסף - ב' או ג' פעמים יתן לתוך פיו (כך פירש רש"י, אמנם הגירסא שלפנינו היא ב' או ג' ביצים), לאבוי - לפעמים אכילה כזו מספקת לאדם והרי זו אכילת קבע, אלא ארעי היינו טעימה מלא פיו, כדרך בני הישיבה קודם כניסתם לבית המדרש.

שינת עראי אסורה חוץ לסוכה, לרב אשי - גזירה שמא ירדם וישן שינת קבע, מסר שנתו לשומר שלא ישן שינת קבע - לרב יוסף בריה דרב עילאי, מותר, לרב מרשאי אסור, שמא אף השומר ישכב וישן. מניח ראשו בין ברכיו חוץ לסוכה - מותר, שוודאי לא ירדם. לרבא - בכל אופן אין חוששים שמא ירדם, אלא שינת ארעי אסורה חוץ לסוכה מעיקר הדין, משום שאין קבע לשינה, שלפעמים דיו בנמנום מועט.

תפילין בראשו אסור לישן שינת קבע, שמא יפיה, ושינת עראי - לרב אשי אסור שמא ירדם וישן שינת קבע, ורק בישן בין ברכיו מותר, ויש אומרים אף במוסר שנתו לשומר מותר כנ"ל. לרבא שינת ארעי מותרת, שלא חיישינן שמא ירדם.

תפילין בידי - אסור לישן גם שינת עראי, שמא יפלו מידי.
תפילין מונחות למראשותיו ופירס עליהם סודרו - מותר לישן בין קבע ובין עראי, שלא נתנה תורה למלאכי השרת.

שיעור שינת עראי - כדי הילוך מאה אמה.

דף כ"ו - ע"ב
הישן בתפילין ורואה קרי וצריך לסלק מראשו כל זמן שהקרי עליו, אוזח ברצועה ולא בקציצה.

אסור לאדם לישן ביום יותר משנת הסוס שהיא ס' נשימות, מפני ביטול תורה, וכן נהג רבה שלמד כן מרב, ורב למדה מרבינו הקדוש, שכך קיבל מאבותיו שזו הייתה שנתו של דוד מלך ישראל.

הנכנס לישן ביום שינת עראי - רצה חולץ תפילין רצה מניח. בלילה - חולץ ואינו מניח אפילו בשינת עראי שמא יתחרט וישן קבע, לרבי יוסי - הילדים שנשותיהם איתם אסורים גם ביום, שמא יבואו להרגל דבר.

שכח ושימש בתפילין - אינו אוזח לא ברצועה ולא בקציצה עד שיטול ידיו, מפני שהידיים עסקניות הם ושמא נגעו במקום הטינופת.

משנה . הבא להחמיר על עצמו שלא לאכול עראי חוץ לסוכה - מחמיר ואין בזה משום גאון, וכן החמיר רבן יוחנן בן זכאי שלא לטעום את התבשיל חוץ לסוכה, ורבן גמליאל לא רצה לאכול שני כותבות ולשתות דלי של מים חוץ לסוכה.
רבי צדוק אכל פת פחות מכביצה חוץ מסוכה, בלי נטילת ידיים (וכך ידיו במפה משום נקיות)

סוכה דף כ"ד . שב"ק פרשת עקב - כ"ב מנחה אב תשפ"א

לרבי יהודה מתקנים אשה אחרת לכהן גדול לפני יום הכיפורים שמא תמות אשתו, ואף שבכל מקום אין רבי יהודה חושש למיתה - מעלה עשו בכפרת יום הכיפורים.
כיסוי ארון מת מדבר שיש בו רוח חיים - לרבי יהודה מטמא במגע ומשא ואהל, ורבי מאיר מטהר (ומחמת זה דחו בנגמרא דברי אבוי ורבי זירא בדף כ"ג. שסבורים שר' מאיר סובר שמדאורייתא דופן בהמה הוי מחיצה וגולל).

טעמו של רבי מאיר שדופן בהמה אינה מחיצה ואינה נעשית גולל - ללישנא קמא דרב אחא בר יעקב משום שכל מחיצה שעומדת על ידי רוח אינה מחיצה, שעיקר עמידתה מדבר שאין בו ממש הוא, ללישנא בתרא משום שכל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה, ונפקא מיניה משום דהדופן על גוד תפוח ברוח שהיא נעשית בידי אדם.
דף כ"ד - ע"ב

דבר שיש בו רוח חיים - לרבי יוסי הגלילי אין כותבים עליו גט, אף שנאמר 'וכתב' לרבות שכותבים על כל דבר, מכל מקום נאמר 'בספר' ומלמד שרק דבר הדומה לספר שאין בו רוח חיים כשר לגט, ולחכמים כותבים עליו, ש'ספר' היינו ספירת דברים.

אין מגרשים בכסף, אף שהוקשה הויה ליציאה, משום שנאמר 'וכתב לה ספר כריתות' - לרבי יוסי הגלילי משום סמיכות 'ספר' ל'כריתות' - ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה, ולחכמים משום שנאמר 'וכתב' - בכתיבה מתגרשת ולא בכסף.

הרי זה גיטך על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם - אין זה גט, משום שכל ימיה קשורה בו, ונאמר 'כריתות' - דבר הכורת ומפריד ביניהם (וגם רבי יוסי הגלילי דורש זאת, משום שכדי ללמד שאין מתגרשת בכסף היה די לכתוב 'כרת', ו'כריתות' יתור הוא).

מחיצה שהרוח מוליך ומביא ברוח מצויה - אינה מחיצה לענין סוכה, ולענין שבת. משנה . העושה סוכתו בארץ והאילנות הן דפנותיה - אם האילנות זקנים ועבים שאין הרוח מוליך ומביא אותם - יש עליהם שם מחיצה וכשרה, ואם גם הנוף מדופן הסוכה צריך לאורגו שלא יניענו הרוח, ואין חוששים שישתמש באילן ביום טוב להניח עליו כליו.

אילן שראשי הנוף כפופים תוך ג' לארץ וגבוהה עשרה טפחים מבפנים, וארגם שיהיו יכולים לעמוד ברוח מצויה - מטלטלים תחתיו בבית סאתיים, כדן דירה שלא הוקפה לדירה, כיון שעשויה לשמור שדות מבחוץ ואינה חשוכה לדירה להחיר טלטול בייקף יותר גדול.

סוכה דף כ"ה . יום א' פרשת ראה - כ"ג מנחה אב תשפ"א

דף כ"ה - ע"א
משנה . שלוחי מצוה - פטורים מן הסוכה אפילו בשעת חנייתם, שנאמר בקריאת שמע 'בשבתך בביתך' ולא 'בשבת', ומשמע בשבת שלך ולא של מצוה.

חולין ומשמישים - פטורים מן הסוכה.
אכילת ושיית ארעי - מותרת חוץ לסוכה.
הטרוד במחשבה בטיירא של מצוה, אף על פי שאינו טורח ועושה מלאכת מצוה - פטור מקריאת שמע, שנאמר 'ובלכתך' ולא 'ובלכת' ומשמע שרק שלך.

הכונס את הבתולה פטור מקריאת שמע משום שטרוד בטיירא של מצוה, אבל הכונס את האלמנה אינו טורד וחייב.

אבל חייב בכל המצוות (חוץ מן התפילין), שטרוד בטיירא של רשות, שאינו חייב להצטער. ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם' הנאמר לענין פסח שני - לרבי יוסי הגלילי היינו נושאי ארונו של יוסף, לר' עקיבא היינו מישאל ואלצפן שהיו עוסקים בנדב ואביה, לרבי יצחק טמאי מת מצוה היו.

דף כ"ה - ע"ב
עוסק במצוה פטור מן המצוה למדנו גם ממה שמותר לטמאות למת הגם ששיעוי שלו יהיה בערב פסח, ודוחה בזה הקרבת הפסח. ומשם גם למדנו שאפילו מצוה שיש בה כרת נדחה, והלימוד מ'בשבתך בביתך' הוצרך שאפילו כשעוסק במצוה בשעה שהגיע זמן החיוב הרי הוא פטור.

אבל פטור מן התפילין ביום ראשון, שהוא עיקר המרידות, ותפילין נאמר בהם 'פאר', ואכל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל.

אבל חייב בסוכה ואינו פטור משום מצטער, שדווקא כשהסוכה מצערת אותו פטור, אך אבל שמצער נפשו חובה עליו ליישב דעתו למצוה.

חתן ושושביניו וכל בני החופה פטורים מן הסוכה כל שבעה, משום שצריכים לשמוח במקום חופה, וצריכים גם לאכול שם, שאין שמחה אלא במקום סעודה.
אין עושים חופה בסוכה, לאבוי משום חשש יחוד כשהחתן יצא, לרבא משום צער

וברכת המזון (שסבר כר' יהודה שרק על שיעור שביעה חייב לברך ברכת המזון), אבל כביצה צריך נטילת ידיים וברכת המזון, אבל סוכה אין צריך כל זמן שהוא שיעור עראי כדלעיל (סוף דף כ"ו).

סוכה דף כ"ז. יום ג' פרשת ראה - כ"ה מנחם אב תשפ"א

דף כ"ז - ע"א

משנה . לרבי אליעזר חייב אדם לאכול ארבע עשרה סעודות בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה בכל יום מחג הסוכות, שצריך תשבו כעין תדורו ובדירה אוכלים אחת ביום ואחת בלילה, ולחכמים יכול להתענות, שגם זה כעין תדורו הוא, שבדירה אם רוצה מתענה, וחזר רבי אליעזר והודה לחכמים.

ליל ראשון של סוכות חובה לאכול בסוכה, שלומדים ט"ו ט"ו מפסח, ובפסח חייב לאכול מצה בלילה הראשון שנאמר 'בערב תאכלו מצות'.

לא אכל ליל ראשון - לרבי אליעזר יש לו תשלומים ואף בליל אחרון של חג - כמו שיש תשלומים לקרבנות - ואף על פי שאינו אוכלו בסוכה, לחכמים אין לו תשלומים.

לרבי אליעזר שיכול להשלים סעודת ליל ראשון של חג בליל אחרון של חג, יכול להשלים במיני ליפתו ופרפורים ומעדים אחר שילק את עצמו מן הסעודה, אף על פי שאינו חוזר וקובע עצמו לאכול שתי סעודות של לחם ובשר (וכן כספרי בתחילה שחייב ב' סעודות בכל יום - אין צריך לקבוע סעודה השנייה בלחם ובשר).

'חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים' - לרבי אליעזר היינו 'עשה סוכה לשבעה' ואין יוצאים מסוכה לסוכה לאכול בזו ולישן בזו, או היום בזו ומחר בזו, ולכן אין יוצא בסוכה שעשה בחולו של מועד, לחכמים היינו 'עשה סוכה בחג', שעושים סוכה בחולו של מועד ואין צריך סוכה אחת לכל שבעה.

לרבי אליעזר שאין בונים סוכה בחולו של מועד, מכל מקום מודה שאם נפלה חוזר ובונה אותה, ולא אומרים שהוא סוכה אחרת אלא תשלומים של ראשונה היא.

סוכת חבירו - לרבי אליעזר אין יוצא בה, שכתוב 'חג הסוכות תעשה לך', ולרבנן 'לך' למעוטי גזולה אבל שאולה כשרה, שנאמר 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות' - כל ישראל ראויים לשבת בסוכה אחת, ולרבי אליעזר הפסוק בא לרבות גר שנתגיר וקטן שהגדיל בחולו של מועד ועושה סוכה, מה שאין כן המחויב קודם לכן.

דף כ"ז - ע"ב

רבי אליעזר אמר לר' אלעאי תלמידו - משבח אני את העצלנים שאין יוצאים מבתיהם ברגל, שנאמר 'ושמחת אתה וביתך', ואף על פי שעושים זאת מתוך עצלות ולא בשביל הרגל.

חייב אדם לקבל פני רבו ברגל, ולרבי אליעזר היינו רק אם יכול לילך ולחזור בו ביום לשמוח שמחת החג עם אשתו.

אין לך כל שבט ושבט מישאל שלא העמיד שופטים ולא יצאו ממנו נביאים. **שבט יהודה ובנימין** העמידו מלכים על פי נביאים.

רבי אליעזר לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו.

רבי אליעזר הסתפק האם מותר לפרוס בשבת סדין על הסוכה מפני החמה, והספק הוא אם יש איסור להוסיף על אהל עראי כשאנו מבטל שם ובסופו ליטלו.

סוכה דף כ"ח. יום ד' פרשת ראה - כ"ו מנחם אב תשפ"א

דף כ"ח - ע"א

רבי אליעזר הגיד את מידותיו: מימיו לא קידמו אדם בבית המדרש, לא ישן בבית המדרש שינת קבע או ארעי, לא הניח אדם בבית המדרש ויצא, לא שח שיחת חולין, לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו.

אמר על רבן יוחנן בן זכאי: מימיו לא שח שיחת חולין, לא הלך ד' אמות בלא תורה ותפילין, לא קידמו אדם בבית המדרש, לא ישן בבית המדרש שינת קבע או עראי, לא הרחר במבואות המטונפות, לא הניח אדם בבית המדרש ויצא, לא מצא אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה, פתח בעצמו הדלת לתלמידיו, לא אמר דבר שלא מפי רבו, לא אמר הגיע עת לעמוד מבית המדרש חוץ מבערב פסח ובערב יום הכיפורים. וכן היה נוהג אחריו תלמידו רבי אליעזר.

שמונים תלמידים היו להלל הזקן - ל' ראויים שתשרה עליהם שכינה כמשה רבינו, ל' ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון, כ' בינונים, גדול שבבינונים - יונתן בן עוזיאל, שבשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח מעליו מיד נשרף, קטן שבכולם - רבן יוחנן בן זכאי.

אמר על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא, משנה, גמרא, הלכות ואגדות, דקדוקי תורה וסופרים, קלים וחמורים, גזירות שוות, תקופות וגימטריאות, שיחות מלאכי השרת ושדים ודקלים, משלות כובסין ושועלים, מעשה מרכבה (דבר גדול), והויות אביי ורבא (דבר קטן).

משנה . ראשו ורובו סוכה ושולחנו בתוך הבית - לבית שמאי לא יצא ידי חובתו, לבית הלל יצא.

דף כ"ח - ע"ב

נשים פטורות מן הסוכה הלכה למשה מסיני, והוצרכה ההלכה אף שפטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא - לאביי שיש צד לומר שחייבות משום ש'תשבו כעין תדורו' היינו איש ואשתו, לרבי יש צד שחייבות מחמת גזירה שווה ט"ו ט"ו מפסח, שנשים חייבות באכילת מצה. (א"מ ד'האזרח אין למעט, שארבה, ריבוי הוא).

נשים חייבות להתענות ביום חג הכיפורים, שלא תעשה הוא, ונשים חייבות בכל הלאווין אפילו שהזמן גרמא, שהשווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה בפסוק 'איש או אשה' וגו'.

נשים חייבות בתוספות עינוי של יום הכיפורים, מריבוי ה' ד'האזרח', ולולי הריבוי היו פטורות כשם שנתמעט התוספת מלא ועונש כרת.

ה' ד'האזרח' שכתוב במצות סוכה - לרבות את הגרים שחייבים בסוכה, שהיה צד למעט מכך שנאמר 'בישראל'.

קטן שלא הגיע לחנינו פטור מן הסוכה, ושמאי הזקן החמיר, וכן היה מעשה שפיחת המעייבה וסייך על גבי המטה בשביל קטן שילדה כלתו.

קטן שאין צריך לאמו הוא אשר הגיע לחנינו במצות סוכה, לדבי רבי ינאי - היינו כל שנפנה ואין אמו מקנחו, לרבי שמעון בן לקיש - כל שנעור משנתו ואינו קורא לאמו כמה פעמים עד שתבוא אליו.

משנה . כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי, שצריך תשבו כעין

תדורו, כיצד, היו לו כלים ומצעים נאים - מעלץ לסוכה, אוכל ושותה ומטייל בסוכה. **שינון בסוכה**, והיינו גמרא הברורה לו כבר וסברת וטעמי השיטות, אבל כשעוסק וטורח בעיון פטור מן הסוכה - שמצטער וצריך אויר להרחיב דעתו.

רבא ורמי בר חמא אחר שרב הסדא למדמם, חזרו מה ששמעו מפיו, ואחר כך עיינו וטרחו בטעם הדברים, ומה יש להשיב עליו.

סוכה דף כ"ט. יום ה' פרשת ראה - כ"ז מנחם אב תשפ"א

דף כ"ט - ע"א

כלים שגמר להשתמש בהם: כלי שתיה - מותר להניחם בסוכה, כלי אכילה - אסור להניחם בסוכה מפני שמאוסים, כלי עץ וחרס ששואבים בהם - מחוץ לסוכה.

גר של חרס - בסוכה קטנה של ז' על ז' חוץ לסוכה, ובסוכה גדולה תוך הסוכה. **ירדו גשמים מותר לפנות מן הסוכה** משנתקלקל תבשיל של גריסים שממחר להתקלקל בגשמים מעט, ואיסטגניס - כשהרוח נושבת ונופלים קיסמים מהסכך למאלל.

היה בסוכה וירדו גשמים ויצא ממנה, ופסקו הגשמים, אין מטריחים אותו לחזור לסוכה באמצע סעודה עד שיגמור הסעודה, באמצע שינה - עד שיקיץ ויעלה עמוד השחר.

גשמים היורדים בחג סימן קללה, משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו רבו קיתון על פניו ואומר לו איני רוצה בשימושך.

כמה שיטות למי ליקוי חמה הוא סימן רע:

א. לכל העולם, משל למלך שעשה סעודה לעבדיו וכעס עליהם ואמר לעבדו טול פנס מפניהם והושיבם בחושך.

ב. רק לישראל, שמלומדים במכותיהם.

ג. רק לעכו"ם, מפני שהם מונים לחמה.

בזמן שהלבנה לוקה - סימן רע הוא לישראל, מפני שהם מונים ללבנה.

חמה לוקה במזרח - סימן רע ליושבי מזרח, במערב - ליושבי מערב, באמצע הרקיע - סימן לכל העולם, דומה לים - חרב באה לעולם, לשק - חיצו רעב באים לעולם, לזו ולזו - שניהם באים לעולם, לוקה בשקיעתה - פורענות שוהה לכא, כדרך ששוהה הסימן להראות עד כלות היום, בזריחתה - ממהרת לכא, ויש אומרים להיפך.

כל אומה שלוקה שר שלה המליץ בעדה לוקה עמה.

בזמן שישאל עושים רצונו של מקום אין מתייראים מכל הנ"ל.

מחמת ד' דברים חמה לוקה - אב בית דין שמת ולא נספד כהלכה, נערה המאורסה שצצקה בעיר ואין מושיע לה, משכב זכר, שני אחים שנשפך דמם כאחד.

מחמת ד' דברים המאורות לוקים - כותבי שטרות ומכתבים מזויפים, מעידי עדות שקר, מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל שמחריבים את הארץ, קוצצי אילנות טובים - שנראים כבועטים בקדוש ברוך הוא ובברכתו שמשפיע בטובו.

מחמת ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרים למלכות - שהיית שטרות פרועים כדי לחזור ולגבות, הלוואה בריבית, סיפק בידם למחות ביד עוברי עבירה ולא מיחו, שפוסקים צדקה ברבים ואינם נותנים.

דף כ"ט - ע"ב

מחמת ד' דברים נכסי בעלי בתים יורדים לטמיון - כובשי שכר שכיר שדוחה אותו בלך שוב, עושקי שכר שכיר לגמרי, פורקים עול מעל צווארם ומטיילים על חבריהם, וגסות הרוח כנגד כולם.

הדרן עלך פרק הישן

פרק לולב הגזול

משנה . לולב הגזול פסול, ביום טוב ראשון שחיובו מדאורייתא - משום שכתוב לכם, ביום טוב שני שהוא מדרבנן - משום דהוי מצוה הבאה בעבירה (ועי' להלן דף ל'. שיטת שמואל).

לולב היבש נקטם ראשו, נפרצו עליו - פסול, משום שאינו 'הדר', ובעיני מצוה מהודרת שכתוב 'אנווהו'. של אשרה ושל עיר הנידחת פסול משום שלולב צריך שיעור, והם עומדים לשריפה וכתותי מיכתת שיעוריה.

נפרצו עליו כשר, לרבי יהודה יאגדנו מלמעלה.

ציני הר הברזל כשרות, אף על פי שעלים שלהם קטנים מאוד.

שיעור לולב - שלשה טפחים כנגד ההדס, ועוד טפח כדי לנענע בו.

סוכה דף ל'. יום ו' פרשת ראה - כ"ח מנחם אב תשפ"א

דף ל' - ע"א

מצוה הבאה בעבירה לא יוצא בו, שנאמר 'והבאתם גזול ואת הפיסח..הארצה זאת מיצדכם' - אדם כי יקריב מכם', וזה בגזל לפני יאוש. אלא אפילו גזל וקנאו ביאוש אין יוצא בו, משום שגזול כמו פיסח - מה פיסח אין לו תקנה אף גזול אין לו תקנה.

'אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה' - משל למלך שהיה עובר על בית המכס, וציוה לתת מכס אף שכל המכס שלו, שממנו ילמדו כל עוברי דרכים, כך הקדוש ברוך הוא אף על פי שהכל שלו שונא גזל בעולה.

לולב ביום טוב שני שחיובו מדרבנן, שבא בעבירה - לרבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחאי פסול, לרבי יצחק בר נחמני בשם שמואל כשר.

מה שלמדנו במשנה 'לולב הגזול פסול' - לפי רב נחמן בר יצחק ורבי יוחנן על כרחך אין הפסול משום שצריך 'לכם', שהרי ממה שכתוב גזול משמע ששאלו כשר, ועל כרחך מיייר ביום השני, ופסול משום מצוה הבאה בעבירה, לשמואל ורבא פסול של המשנה הוא משום שצריך לכם, ומה שלמדנו גזול משום שיש צד שסתם גזילה יאוש בעלים הוא והרי זה שלו.

דף ל' - ע"ב

תגרים הקונים הדסים מגויים למכרם לצורך מצוה, יקפידו שהמוכרים יתלשו אותם מהקרקע, שסתם גוים גוזלים קרקעות, ושמא קרקע של ישראל היא, וקרקע גזולה אינה נקנית לגזלן אפילו אחר יאוש הבעלים, וכשהמוכר תולשם אז הוא גונבם, וכשקונים ממנו נקנים ביאוש ושינוי רשות. והיינו בהדסים שלוקחים התגרים לעצמם, אבל מה שמוכרים לאחרים אף שהתגרים תלשו הרי הקונים קנו ביאוש ושינוי רשות.

האוגד הדסים גזולים עם שאר המינים אינו קונה: לא בשינוי מעשה - שלולב אין צריך אגד ואין זה שינוי, וגם לסובר שצריך אגד הרי זה שינוי החוזר לבריינו - בהתרת

האגד. ולא בשינוי השם מהדס להושענא - שגם קודם האגידה נקראים הושענא כיון שרגילים לאוגדם לחג.

סוכה דף ל"א. שב"ק מברכים פרשת ראה - כ"ט מנחם אב תשפ"א

דף ל"א - ע"א

קרקע - לרבי אליעזר יש עליה תורת גזל כשאר מטלטל לעמוד בחזקת הגזלן ביאוש בעלים, לחכמים קרקע אינה נגזלת וברשות בעלים היא.

סוכה שאולה או גזולה - לרבי אליעזר אין יוצא בה, שדורש 'חג הסוכות תעשה לך' - משלך, לחכמים יוצא בשאולה ולא יוצא בגזולה, שדורש 'לך' - ולא בגזולה.

התוקף את חבירו והוציא מהסוכה, והמסכך ברשות הרבים כשהסוכה מחוברת לקרקע - לרבי אליעזר לא יוצא בה, משום שאינה שלו (ואף אילו היה סוכר קרקע אינה נגזלת, הרי הוא פוסל גם סוכה שאולה). לחכמים יוצא בה, שאף שאינה שלו, מכל מקום אינה גזולה, שסוכר קרקע אינה נגזלת.

גזל עצים וסיכך בה - לדברי הכל יוצא בה, שקנה אותם בשינוי השם ושינוי מעשה, וגם משום תקנת השבים אינו צריך לסתור הבנין, ואין עליו אלא תשלום דמיהם.

גזל סוכה העשויה בראש העגלה ובראש הספינה - לדברי הכל לא יוצא בה, כיון שאינה מחוברת לקרקע הרי היא נגזלת, ולא קנאה שלא נעשה בה שינוי, וגם תקנת השבים לא שייך בה שהרי לא טרח לבנותה.

תקנת חכמים שהגזל עצים ובנאם בבירה שיטול הגזל דמיו, ולא חיבוהו חכמים לקעקע את בנינו, והוא הדין כשנבאו בסוכה, הגם שאין הפסד מרובה לסתור סוכתו, שמצוה מושי ליה כל שבעה כבנין קבע.

גם הגזל קורה ובנאה בסוכה הוא בכלל תקנת השבים, שאין צריך לסתור את הסוכה, ואף שקורות אינם שכיחות לקנותם בכסף, אף על פי כן כל משך ימי סוכות אין עליו אלא דמים, אבל אחר סוכות חייב להחזירה, ואם חברה בטיט אפילו אחר סוכות אינו חייב אלא דמים.

יבש: לחכמים - פסול באתרוג שנאמר בו 'הדר', והוקש לולב לאתרוג שגם לולב פסול, לרבי יהודה - לפי רבא רק אתרוג פסול ולא לולב, שלא הוקש לולב לאתרוג, אך הופרך מברייתא שמפורש בה שרבי יהודה מכשיר גם באתרוג, ולדעתו 'הדר' היינו הדר באילנו משנה לשנה.

נפרדו עליו סוכר רבי יהודה שצריך לאגדו למעלה, משום שנאמר 'כפות תמרים', ו'כפות' היינו קשור.

לרבי יהודה שלולב צריך אגד, אין אוגדים אותו אלא במינו, שאם יאגדו במין חמישי כיון שנאגד עמהם הרי הוא בכלל המצוה, ועובר על בל תוסיף.

לא מוסיפים על ארבעת מינים, ואף לרבי יהודה הסוכר לולב צריך אגד, אסור להוסיף גם מחוץ לאגודה.

לא מצא אתרוג לא יביא אחר כדי שלא תשתכח תורת אתרוג - שיכול לגרום לטעות בשאר שנים.

לולב הכמוש - כשר. דף ל"א - ע"ב

מעשה בבני כרכים שהיו מורישים לולביהם לבני בניהם, ורבי יהודה הוכיח מכך שלולב היבש כשר, ולחכמים - אין שעת הדחק ראה.

אתרוג הירוק ככרתי והקטן קאגוז - לרבי מאיר כשר, לרבי יהודה פסול, משום דלא נגמר הפרוי עד שיהא בשיעור כביצה.

שיעור אתרוג גדול, לרבי יהודה - לרבי יוסי אין לו שיעור, ואפילו אם צריך לאחזו בשני ידיו מחמת גודלו, לרבי יהודה - כל שיכול להחזיק שתי אתרוגים בידו אחת, כיון שלפעמים נותנים לו האתרוג בימין והלולב ומיניו בשמאל, וצריך להפוך הלולב ומיניו לימין והאתרוג לשמאל, ולאחזו שניהם ביד אחת עד שיחליף, ואם יהיה האתרוג גדול מדאי שמוא יפול מיידו ויפסל.

לולב של עבודה זרה לא יטול, שמאוס הוא לגבוה, ואם נטל כשר ולא הוא בכלל הנאה, שמצוות לאו להנות ניתנו.

אשירה שבזמן כבוש ארץ ישראל כיון שהצריכה הכתוב שריפה, אין יוצאים בלולב שבה, שלשריפה עומד והוא כמו שאין בו שיעור.

סוכה דף ל"ב. יום א' פרשת שופטים - אדר"ח ל' מנחם אב תשפ"א

דף ל"ב - ע"א

נסדקו ראשי הלולב - כשר, אבל אם נעשה כהימנך של סופרים שיש לו שני ראשים המתפצלים לשני הצדדים - פסול.

לולב - שראשו כפוף כאגמון, קוויץ - שיוצאים משרדה שלו כמין קוצים, עקום כמגל לפניו - פסול, עקום לאחרי - כשר, כפוף לצדדים - מחלוקת.

לולב שכל עליו יוצאים רק מצד אחד של השרדה - בעל מום הוא ופסול.

נפרצו עליו - שנתלשו עליו ונאגדו יחד כשטאטא - פסול. נפרדו עליו - שראשיהם נפרדים ולמטה הם מחוברים - כשר.

תימות שביטלה, והיינו שני עלים עליונים אמצעים - פסול, נחלקו העלים זה מזה ונסדקה השרדה - ספק בדעת רבי יהושע בן לוי אם הוא כשר.

נפרדו עליו - לרבי יהודה יאגדנו מלמעלה, שכתוב 'כפות' אם היה פרוז יכפתנו.

כפות תמרים היינו לולב, ולא ענף הדקל משנתקשה - שצריך שאם היה פרוז יהא ראוי לכופתו, ולא עיקר הדקל - שצריך 'כפות', ולא עיקר העץ בן שנה או שנתיים שלא נתעבה ויכול לכופפו - שכתוב 'דרכי דרכי נועם' ואלו מסרטים את הידיים, ולא שתי מנכדות של תמרים - שכתוב 'כפת', ולא מכבדה אחת - שנקראת כף, ולא 'כפת', ואין גזל לשון 'כפת' אלא על העלים.

לולב של ציני הר הברזל שעליו מועטים וקטנים - אם ראשו של עלה זה מגיע לצד עיקרו של זה כשר, ואם לאו פסול.

דף ל"ב - ע"ב

שתי תמרות יש בגיא בן הנם סמוך לירושלים והם הנקראים ציני הר הברזל, ועשן עולה מביניהם, וזו היא פתחה של גיהנום.

שיעור הדס וערבה - ג' טפחים, שיעור לולב - ד' טפחים, כדי שייצא טפח למעלה מן ההדס, ולרב יהודה בשם שמואל - היינו כולל העלים, לרבי פרנך בשם רבי יוחנן - שדרה עצמה צריך להיות ד' טפחים כדי שתצא טפח מעל ההדס.

לרבי טרפון מודדים באמה בת ה' טפחים, לרב דימי - מחלקים אמה בת ו' טפחים לה' חלקים, ג' חלקים להדס וערבה (3.6 טפחים בינוניים) וד' ללולב, לרבי - מחלקים אמה בת ה' טפחים לו' חלקים, ג' חלקים להדס וערבה (2.5 טפחים בינוניים) וד' ללולב.

משנה - הדס הגזול - היבש, של אשרה, של עיר הנדחת, נקטם ראשו, נפרצו עליו, היו ענביו מרובות לעלו - פסול, ואם מיעט כשר, ולא ממעטים ביום טוב משום שיקון כלי.

ענף עץ עבות - שענפיו חופים את עצו זהו הדס, ולא זית - שצריך עבות וזה מעשה שרשרת, ולא עץ ערמון - שאין ענפיו חופים את עציו, ולא הירדוף - כיון שראשי עליו חדים כמחט אין זה 'דרכי נועם', וכיון שעשוי לסם המוות אין בו 'האמת והשלום אהבו'. לרבי אליעזר בן יעקב - ענף עץ עבות - שטעם עצו ופריו שוה - והיינו הדס.

עבות - מעוקץ אחד יוצאים שלש עליו בקן אחד, לרב כהנא - אפילו שני עלים בעוקץ אחד ועלה אחד מלמטה עולה ורוכב עליהם, ורב אשי קראו הדס שוטה, ורב אחא בריה דרבא השתדל לצאת בו כיון שכן יצא מפי של רב כהנא.

סוכה דף ל"ג. יום ב' פרשת שופטים - בדר"ח אלול תשפ"א

דף ל"ג - ע"א

הדס שיש בו שבע עלים בכל קן, אף שנפלו ארבע עלים מכל קן - כיון שנשאר שלש עדיין נקרא עבות.

הדס המצרי כשר אף שיש לו שם לווי, שהרי הוא בכלל 'עץ עבות' האמור בתורה.

הדס שיבשו רוב עליו, ונשארו בכל בד שלש עלים לחים בראשו - כשר, שעדיין נקרא עבות, אבל אם נשארו רק באמצעו אינו הדר.

נקטם ראשו ועלתה בו תמרה - כשר.

נקטם ראשו מערב יום טוב ועלתה בו תמרה ביום טוב - מסתפק רבי ירמיה אם יש דיחוי אצל מצוות כמו בקרבנות, ועלה בתיקו, ולחומר אומרם יש דיחוי (ולרב פפא אין דיחוי אצל מצוות).

כיסוי הדס שנעשה על ידי אדם ונתגלה פטור מלכסות, כסהו הרוח חייב לכסות אם חזר ונתגלה, לרב פפא משום שאין דיחוי אצל מצוות, ולרב ירמיה משום ספק שמא אין דיחוי אצל מצוות.

אסור ללקט ענבי הדס המרובים מהעלים ביום טוב - שדומה לתיקון כלי. ואם עבר ולקטן - לרבי אליעזר ב"ר צדוק פסול, או משום שסוכר יש דיחוי במצוות, או משום שצריך עשיית אגד, ולומדים פסול של תעשה ולא מן העשוי מעשיית סוכה, וזה שנאגד בפסול פסול. לחכמים - כשר, או משום שסוכרים אין דיחוי במצוות, (כאופן של דיחוי שמעיקרא יעיון בסמוך), או משום שלא לומדים פסול של תעשה ולא מן העשוי בלולב מסוכה, או משום שסוכרים לולב אין צריך אגד.

לרבי יהודה לולב צריך אגד, שלומד לקיחה מאגודת אזוב, לרבנן אין האגד מעכב, רק למצוה, משום זה קלי ואגוהו.

ענביו מרוביו מעליו אך מפוזרים בשתים או שלשה מקומות - בתחילה אמרו בשם רב חסדא שכשר, אך רבא שטען שאדרבה מנומר הוא ופסול משום שאינו הדר.

דף ל"ג - ע"ב

ענבים ירוקות - אינם פוסלים ההדס אפילו אם הם מרובים מהעלים, ודווקא שחורות או אדומות פוסלים.

מיעט הענבים בערב יום טוב אפילו אחר שאגד ההדס עם שאר מינים - כשר, או משום שדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי, או משום שאין אגודתו נחשבת קריאת שם להיות חל עליו שם פסול ואפילו דיחוי מעיקרא לא הוי אלא הזמנה בעלמא שאינו כלום.

השחירו הענבים ביום טוב שנראה ונדחה - ספק אם גם בזה סוכרים חכמים שכשר שאינם סוכרים דיחוי במצוות כלל, או רק בהשחירו קודם יום טוב מכשירים שהוא דיחוי מעיקרא, ולא בנראה ונדחה.

לרבי אלעזר מותר למעט הענבים ביום טוב לצורך אכילה ואינו מכווין להכשיר ההדסים למצוה, שסוכר כר' שמעון שדבר שאין מתכוין מותר, ודווקא באופן שיש לו ההדסים אחרים למצוה, שאם לא כן הוי פסיק רישא ואסור.

הותר האגד ביום טוב - לרבי יהודה פסול, שסוכר לולב צריך אגד בקשר גמור, ואסור גם לענבו שסוכר עניבה קשר גמור הוא. ולסוכרים שאין האגד מעכב - לסוכרים שעניבה לאו קשירה היא יענבנו, ולסוכרים שקשירה היא - אוגדו כאגודה של ירק.

משנה - ערבה גזולה, יבשה, של אשרה ועיר הנדחת, נקטם ראשה, נפרצו עליה, צפצפה - פסולה. כמושה, שנשרו מקצת עליה, הגדל שלא על הנחל - כשרה.

סוכה דף ל"ד. יום ג' פרשת שופטים - ב' אלול תשפ"א

דף ל"ד - ע"א

ערבי נחל' - לחכמים מלמד שלכתחילה יש ליקח ערבות שגדלו על הנחל, דבר אחר - שהעלים משוכים כנחל, לתנא הברייתא שניה - להוציא סוג ערבה הגדילה בין ההרים ונקראת צפצפה.

ערבי נחל' לשון רבים - לחכמים שגם אם לא גדלה על הנחל כשרה (וראה להלן עוד ריבוי), לאבא שאול - אחת ללולב, ואחת להקיף את המזבח, ולחכמים להקיף היא מהלכה למשה מסיני (וכן עשר נטיעות וניסוך המים).

קח על מים רבים צפצפה שמו' - אמר הקדוש ברוך הוא אני אמרתי שיהיה ישראל לפני קח על מים רבים, והוא ערבה - למעוליותא, והם שמו עצמם צפצפה שבהרים - לגריעותא.

ערבה - קנה שלה אדום, עלה שלה משוך, פיה חלק, צפצפה - קנה שלה לבן, עלה שלה עגול, פיה דומה למגל.

ערבה דחילפא גילא כשרה הגם שהעלים דומים למגל ויש לה שם לוואי, שערבי נחל מכל מקום.

חלפתא היינו צפצפה ופסולה, ומשחרב בית המקדש נשתנה שמו ל'ערבה' וערבה כשרה נשתנה שמה ל'חלפתא'.

משחרב בית המקדש נשתנה שמה של שופר כפוף ל'חוצצרתא', ו'חוצצרתא' שהיא פתורה ופתורתא שני מיני שולחנות הם אחד גדול אחד קטן, שנחלף השמות משחרב בית המקדש, ונפקא מיניה לענין מקח טעות במקח וממכר.

מחט הנמצא בצד אחד של עובי בית הכסות כשרה ולא בהובלילא, ואותו שקוראים

היום בית הכנסת הוא הובלילא, ואותו שקורין היום הובלילא הוא בית הכנסת. **המביא גט מבבל** - אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, **המביא מבורסיף** - צריך לומר, והיום נתחלפו שמותיהם זה עם זה.

דף ל"ד - ע"ב

משנה. 'פרי עץ הדר' משמע אחד, 'כפת תמרים' משמע אחד, 'ענף עץ עבות' - לרבי טרפון היינו שלש הדסים ענף א', עץ א', עבות א', וכן סבר רבי ישמעאל בתחילה, לרבי עקיבא כשם שלולב ואתרוג אחד כך הדס וערבה, וכן סבר רבי ישמעאל אחר שחזר בו.

הדסים קטומים - לרבי ישמעאל פסולים שצריך הדר גם בהדסים, ולרבי טרפון כשרים שלא צריך הדר בהדסים.

לשמואל הלכה כרבי טרפון להקל שקטום כשר, ולכן אמר למוכרי הדסים שאם יעלו דמיהם לפי שרוצים לקנות מכם שלשה שלמים יכריז שהלכה כר' טרפון שקטומים כשרים.

האתרוג אינו באגודה, שהרי לא נאמר 'וכפת תמרים' שאז היה משמע וי"ו מוסיף לצרפו עם האתרוג, אבל ערבי נחל וענף עץ עבות כתיבי ב-ו מוסיף - לצרפם עם הלולב.

ארבעת המינים מעכב זה את זה שכתוב 'ולקחתם' - קיחה תמה, ואם חסר אחת מהם אין השלשה מזה.

משנה. **אתרוג** הגזול, היבש, של אשרה ועיר הנדחת, ערלה, תרומה טמאה, שיש חזוית על רובו, נטלה פטמתו, נקלה, נסדק וחסר כל שהוא. הכושי - פסול. של תרומה טהורה - לא יטול, ואם נטל כשר. של דמאי - לבית שמאי פסול ולבית הלל כשר. של מעשר שני בירושלים - לא יטול, ואם נטל כשר (עיי' דף ל"ה. שיטת ר"מ). שיש חזוית על מיעוטו, נטל עוקצו, ניקב ולא חסר כל שהוא - כשר. הירוק ככרתי - רבי מאיר מכשיר ורבי יהודה פוסל. שיעור אתרוג קטן - לרבי מאיר כאגוז, לרבי יהודה כביצה. בגדול - לרבי יהודה כדי שאחז שנים בידו, ולרבי יוסי אין לו שיעור ואפילו אחד בשתי ידיו.

סוכה דף ל"ה. יום ד' פרשת שופטים - ג' אלול תשפ"א

דף ל"ה - ע"א

פרי עץ הדר זהו אתרוג:

לתנא קמא - 'פרי עץ' - היינו שטעם עצו ופריו שוה, ואין לפרש שהכוונה לפלפלים שטעם עצו ופריו שוה - שאי אפשר ליקח גרעין אחד מהם שלא ניכר הלקיחה, ויותר מאחד אין לקחת - שפרי אחד אמר חמנא.

לרבי - 'הדר' מלשון דיר שיש בו גדולים וקטנים תמימים ובעלי מומים, ועד שבאים קטנים של שנה זו, עדיין גדולים של שנה שלפניה קיימים, וזהו אתרוג שגדל באילנו שנים ושלש שנים. לרבי אבהו - 'הדר' לשון דירה, שדר באילנו משנה לשנה.

לכן עזאי - הדור בלשון יווני הוא מים, ואתרוג הוא פרי שגדל על כל מים.

אתרוג של אשרה ועיר הנדחת - פסול, כיון שלשריפה עומד כתותי מיכתת שיעוריה. **אתרוג האסור באכילה**, כגון ערלה ותרומה טמאה - פסול, שצריך 'לכם' - הראוי לכם בכל דרכי הנאתו.

מעשר שני - לרבי מאיר ממון גבוה הוא, ולחכמים ממון הדיוט הוא.

אתרוג שאינו שוה פרוטה, כגון מעשר שני בירושלים לרבי מאיר שסובר ממון גבוה הוא - לרב אסי אינו יוצא בו, שאינו שלכם הוא, ולרב חייא בר אבין יוצא בו. (ולחכמים הסוברים ממון הדיוט הוא - לכולי עלמא יוצא בו.)

'אשית עריסותיכם חלה תרימו' - אינו חייב אלא כשיש לו בו דין ממון, ולכן לרבי מאיר עיסת מעשר שני פטורה מחלה. **דף ל"ה - ע"ב**

מצה - לרבי אסי צריך לכם, שלומדים לחם לחם מחלה.

אתרוג של תרומה טהורה ומעשר שני בירושלים לא יטול, או מפני שכשמוציא אגודת הלולב מהמים מרטיב אתרוג ומכשירו לקבל טומאה, וצריך לעשות שימור שלא יטמא, או מפני שמפסידו במשמוש הידדים, ונפקא מיניה בין הטעמים - אם קרא שם תרומה על האתרוג חוץ מקליפתו החיצונה, שמכשירו אך אינו מפסיד חלק התרומה.

נטל אתרוג של תרומה - יצא, שיש בו דין ממון אפילו לישראל שיקבלה מכה - למכור לכהנים ולקדש בו את האשה, ויש בו היתר אכילה אפילו לישראל - שיכול להאכילו לבן בתו כהן.

נטל אתרוג של מעשר שני בירושלים - לחכמים שממון הדיוט הוא יצא, לרבי מאיר שממון גבוה הוא - מחלוקת (לעיל ע"א) אם די בכך שיש לו בו היתר אכילה.

אתרוג של דמאי - בית הלל מכשירים, שיש לו בו היתר אכילה - שאם יפקיר נכסיו הרי הוא עני, וסוברים בית הלל שמאכילים את העניים דמאי. ובית שמאי פוסלים, משום שסוברים שאין מאכילים את העניים דמאי.

אתרוג שעלתה חזוית על רובו - פסול, **על מיעוטו** - אם היא במקום אחד כשר, בשניים ושלשה מקומות פסול, שהוא כמנומר.

עלתה חזוית בחוטמו, והיינו בעובי גבהו שמשפע משם כלפי הראש - אפילו כל שהוא פסול. שנראה שם לעינינו יותר משאר מקומות.

נקלה האתרוג במקצתו - פסול משום שמונמר הוא, **בכולו** - אפילו אדום כתמרה כשר.

סוכה דף ל"ו. יום ה' פרשת שופטים - ד' אלול תשפ"א

דף ל"ו - ע"א

אתרוג שניקב וחסר כל שהוא - פסול, ניקב נקב מפולש וכן נקב רחב כאיסר אף על פי שאינו מפולש - פסול אפילו לא חסר כלום.

אתרוג שנולדו בה סימנים שהבהמה נטרפת בהם, כגון אתרוג שנימוח וחדרי הזרע קיימים - ספק בגמרא האם כשר, כדן שריאה שהבשר שבתוך הקרום נימוח ונעשה כמים שאם הסימפונות קיימים כשרה, או שמא שדווקא בבהמה כשרה משום שאין האור שולט בה ומבריאה.

אתרוג גבוה ונפוח פסול, תפוח - יש אומרים שתפח מחמת שנפלו עליו גשמים אחר שנתלש, ויש אומרים שנתקב, סרח - יש אומרים שנתקב, ויש אומרים שריחו רע מחמת תולעים שאכלוהו.

אתרוג הכושי: הגדל בארץ כוש - לאביי כשר, לרבי - לבני כוש ולבני בבל הקרובים אליהם כשר, לבני ארץ ישראל הרחוקים פסול. **גדל בשאר ארצות** - פסול.

אתרוג הכבש בחומץ או חרדל, השלוק (מבושל ביותר), לכן, מנומר, עגול ככדור - פסול, ויש אומרים אף שנים דבוקים יחד.

אתרוג הבוסר לענין מעשרות - לחכמים חייב, שכל שתחילתו וסופו אוכל - אתרוגים ותפוחים - חייב במעשרות בין גדול בין קטן אף שבדרך כלל ממתנים שיהא גדול (כל שראוי לאכילה), וכל שאין תחילתו אוכל אינו חייב עד שיעשה אוכל. לרבי שמעון פטור, והטעם - לרבה, שאין עליו שם פרי. לאביי, שנאמר 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך' שאינו חייב אלא פרי העשוי לזריעה ומצמיח, והאתרוג קודם שגדל כל צרכו (אף שראוי לאכילה) אינו מצמיח (אבל בתפוחים אינו מחלק, כיון שמצמיחים גם כקטנם).

אתרוג הבוסר (שקטו כפול הלבו) - לחכמים כשר, ולרבי עקיבא פסול, וטעמו - לרבה, משום שכל שלא נגמר בישולו לאו שם אתרוג עליו, וכדעת רבי שמעון הפוסר ממעשר מטעם זה. לאביי - משום חסרון הדר, ולענין מעשרות אפשר שסובר כרבנן שמחייבים. ורבי שמעון יכול לסבור כחכמים שכשר, ורק לענין מעשרות פטור מטעם הנ"ל.

גידלו בדפוס ועשאו ככריה אחרת - פסול, שאינו דומה לאתרוג כלל, אבל ככרייתו כשר אפילו גידלו דפים דפים שהוא גם ככרייתו.

אתרוג שניקבהו עכברים - ללישנא קמא דרב פסול כל שבע ימי חג, שמאסו ואין זה הדר, ללישנא בתרא כשר אין בזה חסרון הדר, ורק ביום הראשון פסול משום לקיחה תמה.

רבי חנינא אכל מקצת מן האתרוג ויצא בו ידי חובתו בשאר ימי החג, שלא צריך שיהא שלם אלא ביום הראשון.

כדרך שחולקים רבי מאיר ורבי יהודה בשיעור אתרוג הקטן כך חולקים בשיעור היתר טלטול ג' אבנים מקורזלות בשבת בבית הכסא - לרבי מאיר כאגוז לרבי יהודה כביצה.

מעשה ברבי עקיבא שבא לבית הכנסת ואתרוגו על כתיפו, ורבי יהודה הוכיח ממעשה זה שאף אתרוג הגדול ביותר כשר, ורבי יוסי הוכיח להיפך - ממה שאמרו לו חביריו לרבי עקיבא - אין זה הדר.

משנה. **אגודת הלולב** - לרבי יהודה אינה אלא במינו, שסובר לולב צריך אגד ואף האגד מן המצוה, ואם יקח מין אחר עובר ב'בל תוסיף', לרבי מאיר אגודו אפילו בחבל, ואנשי ירושלים היו אוגדים אותו בחוטי זהב, ולסוברים לולב צריך אגד היו אוגדים אותו מלמטה במינו.

סיב הגדל סביב הדקל ועיקר הדקל - אוגדים בהם הלולב גם לרבי יהודה, שמין הלולב הם.

סוכה דף ל"ז. יום ו' פרשת שופטים - ה' אלול תשפ"א

דף ל"ז - ע"א

מינים הכשרים לסכך - לרבי מאיר כל דבר (שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה), שנאמר 'בסוכות תשב' - של כל דבר, וכמו שכתוב בעזרא צאו ההר והביאו עלי זית וכו'. לרבי יהודה רק בארבעת המינים שבולב, קל וחומר מארבעת המינים שאינו נוהג אלא ביום כל שכן סוכה שנוהגת ביום ובליילה, והפסוק בעזרא בדפנות מיירי.

קל וחומר שתחילתו להחמיר אך מביא לידי קולא לחכמים לאו קל וחומר הוא, ולכן אי אפשר ללמוד קל וחומר שסכך כשר רק בארבעת המינים כדעת רבי יהודה, שהרי אם לא מצא ארבע מינים יתבטל ממצות סוכה.

סיככה בנסרים שיש בהם ארבע טפחים פסולה, פחות מכך - לרבי פסולה, ורבי יהודה מכשיר, ודווקא אם הם מארבעת המינים, כגון סיב ועיקרא דדיקלא (ומכאן הוכיח רבא לעיל דף לו: שסיב ועיקרא דדיקלא מין לולב הוא גם לענין אגוד המינים) או ארז הדס. ומודה רבי מאיר שאם יש שם נסר לנסר כמלא נסר כשריה.

נטילת לולב במקום האגוד - לרבה הוי חציצה ואין זו לקיחה (שסובר כרבנן שאין צריך אגוד ואין האגוד מן המצוה), ולרבי כל לנאותו אינו חוצץ.

נטילת לולב כשסודר כרוך על ידו - לרבה אין זה לקיחה תמה, לרבא לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה.

ולקח אזוב וטבל במים הכתוב במעשה פרה, היינו שבשעת טבילת האזוב במים בעיני לקיחה של אזוב, היה קצר מארכו על ידי שמחבר לו דבר אחר, ואפילו אם לקיחה על ידי דבר אחר לא שמה לקיחה על ידי דבר אחר, כגופו דמי.

אפר חטאת צריך לקיחה ונתניה אל תוך מים החיים, נפל לשוקת בלי כוונה פסול הקידוש, ולרבי דווקא נפל הא הפילו במתכוון כשר, שלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה.

דף ל"ז - ע"ב

חציצה במין במינו - לרבי אינו חוצץ, ולרבה חוצץ, ולכן אמר - א. לא יתחוב הלולב לתוך האגד לאחר שאגד הערבה וההדס, שמשיר העלים וחוצצים ואינם אגודה אחת. ב. לא יתחוב תחתית הלולב בעודו באגודה, שנשארים העלים בתוך האגודה והוא חציצה.

ארבעת המינים הוקצו למצוותם שלא ליהנות מהן דרך הנאתם, הדסים מלהריח, ואתרוג מלאכול.

להריח מחובר בשבת: הדס - מותר, כיון שעומד לריח, גם כשהוא מחובר יכול להריח ולא יבא לתלוש, אתרוג - אסור, שלאכילה עומד ויבוא לתלוש.

לולב אוחזו בימין ואתרוג בשמאל, שאגד הלולב יש בו שלש מצוות ואתרוג מצוה אחת.

מברך על נטילת לולב הואיל ומינו גבוה משאר המינים.

משנה. **מנענעים בהודו לה'** שבתחילת וסוף הפרק **ובאנא ה'** הושיעה נא, ולבית שמאי אף באנא ה' הצליחה נא, רבן גמליאל ורבי יהושע לא נענעו אלא באנא ה' הושיעה נא (עיי' ר"ב ותו"ט אם נענו גם בהודו).

נענעוים של לולב כנענעוים של שתי הלחם ושני כבשי עצרת, שמיני הלחם על גבי הכבשים ומוליך ומביא מעלה ומוריד, כמו שלומדים מקרא האמור במילואים 'אשר הונף ואשר הורם', והטעם - לרבי יוחנן למי שה' רוחות והשמים והארץ שלו (להראות שעושים המצוה לשמו), לרב חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בר חנינא מוליך ומביא לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד לעצור טללים רעים.